

skilling). Af enhver med flere end to heste forspændt vogn: 2 rbs. for hver hest. Af en wienervogn eller hollandsk vogn med to heste: 4 rbs. For en bondevogn med to heste som og af en enspændervogn: 3 rbs. Af en ridende og hver ledig hest: 2 rbs. Gående såvel som alle, der passerede broen i embeds medfør, skulle være fri for at betale bropenge. Ejeren af broen var forpligtet til at holde broen ved lige. Det samme gjaldt tre fjerdedele af vejen indtil vejen mellem Foldingbro og Ribe – ved Bavngård – i en bredde af 12 alen.

Af et bevaret brobygningsoverslag fremgår, at broen – bygget til dels af egetømmer – kostede 736 rd. 41 $\frac{3}{5}$ sk.

Denne bro holdt, til amtet byggede en bro af jern og cement i 1880–81; men egepæle fra den gamle bro stod endnu i åbunden i min barndom i årene før århundredskiftet. En ny større og bredere bro har afløst den fra 1880, og vejen er rettet ud, så den ikke mere svinger op til krogården, hvor der heller ikke mere er kro. En tids-epoke er – også her – rullet forbi. Her kun et lille bidrag til dens historie.

Af V. Toubøl

RIBER-RET OG TALIONSPRINCIPPET

1269 stadfæstede Erik Glipping Riber-ret, den byret, der under påvirkning af nordtyske stadsretter, nærmere betegnet Lybecks, blev kendt over det ganske land for sin stregthed.

Den satte dødsstraf for forbrydelser, hvor byretter af dansk rod straffede med bøder, og for visse andre forbrydelser indførte den princippet »øje for øje og tand for tand« (talionsprincippet). Således hedder det i § 5: »Når nogen sårer anden mand med dødbringende våben, er det ret, at hans hånd afhugges« og i § 15: »Men den, som har villet såre anden mand med dolk, hans hånd skal gennembøres med dolken«. Således skulle

også en fremmed behandles, hvis han gik med våben i byen efter at være advaret. Hvis nogen brugte falsk skæppemål, skulle han bøde, »og bunden i skæppemålet skal slås ud og skæppemålet ophænges på torvet« til almindelig beskuelse og mandens forhånelse, ligeledes med bismere, alenmål og vægte.

Jo, der var dramatik og spænding i talionsprincippet! Straffen sattes jo yderligere i vejret ved borgeres og borgerinders sikkert kraftige og højlydte deltagelse!

Særlig grel blev dette princip ved en af straffene for usædelighed. Mens der for voldtægt og nogle tilfælde af hor var sat dødsstraf, finder man i § 27 »øje for øje« princippet på den mest beskæmmende måde. Det hedder nemlig: »Befyndæs noghen mæth andæn mands echtækonæ i hoor, tha er thet statssæns ræth, ath han schal drawes aff hendæ ath byæn then enæ gadæ up och then anden nethær wyth samæ lymmæ, ther han gierthæ synden mæd hænde, och swo schal han blivæ qwyth for then sagh«.

Kinch, der omtaler denne straf for hor med en gift kone, skriver om dette fantastiske optog ad Ribes gader, at straffen »rigtignok var så vidunderlig usømmeligt, at jeg næsten anser det for umuligt, at det selv på hine tider, har kunnet bringes i anvendelse«.

Og det har vist været de flestes mening om den paragraf. Så vidt jeg ved, er der da heller ikke i Ribes fortidige, bevægede byliv fundet eksempler på denne skamstrafs fuldbyrdelse – og heller ikke andetsteds her til lands.

Det er der imidlertid i Sverig. Allerede 1934 fremdrog stadsarkivar Gunnar Bolin et eksempel fra Stockholm: 1587 anklagede Lasse Malmfougtsens hustru sin mand, fordi han bedrev hor med en anden kone, og da han ikke ville love bedring, »bleff så dömppt och affsagt, att snara skulle legges vm skap hans, och horkonen lede

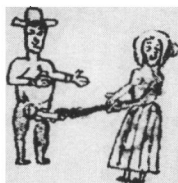
honom w^m stadenn, och sedenn skall bödelen slå henne with kåkenn, som lag förmäller«.

1587 er jo et godt stykke efter middelalderens ophør, så Bolin gør opmærksom på, at tilfældet må betragtes som en relik.

Bestemmelsen i Riber-ret er ordret taget af den lybske ret. Også fra den samme ret er bestemmelsen indført i Sverige i Magnus Erikssons allmänna stadslag ca. 1350, den, Stockholm-dommen henviser til. Her lyder paragraffen således: »Orkar han ey borthon, så skall snara leggas å skap hans och å kona stadzens stena, och sedhan stadhen försväria«.

Nu for nylig har fil. kand. *Gunnel Hedberg* gjort et mærkeligt billedfund i et hidtil ukendt håndskrift og publiceret det i »*En skamprosession*« i *Rig* 1971 sammen med en oversigt over straffens europæiske baggrund. Billedet er fundet i et håndskrift, som ejes af teol. lic. Gösta Nordquist, Göteborg. Det er en afskrift af stadslagen, skrevet efter 1554. I marginen ud for paragraffen om skamprosessionen findes den obskøne tegning, hvor kvinden ses drage af sted med manden ved at trække i den anden ende af snaren. Om skriveren er blevet inspireret til tegningen af det, han lige havde skrevet, eller den grunder sig på en procession, han har kendt noget til, lader *Gunnel Hedberg* være usagt.

»Stadens stene« nævnes også i Riber-ret, men i modsætning til den svenske lov ikke i forbindelse med ovennævnte straf, men i § 14, hvor det hedder: »Og når kvinder kommer i klammer indbyrdes, er det ret, at de skal bære sten om halsen op og ned ad stadens gader«. Også senere i andre tilfælde kunne kvinder dømmes til »at bære sten af by«, idet de samtidig blev jaget ud af byen. *Kinch* oplyser, at det var sammenlængede sten, som plejede at hænge på kagen.

Marginaltegning (hel størrelse) i et håndskrift af Magnus Erikssons allmänna stadslag. Se Rig. 1971:3.

Foto: Erland Sjöstedt, Göteborg.

I det særdeles værdifulde frisiske museum i Leeuwarden har jeg i museets samling af torturredskaber set to sammenlængede sten, ligeledes til at bære om halsen, men med et helt andet formål. Stenene brugtes nemlig under pinligt forhør af mistænkte »kættere« (protestanter), efter at Filip II havde sluppet den frygtelige inkquisition løs i Nederlandene. Den mistænkte kunne da blive anbragt i en gabestok med stenene hængt om halsen, vel sagtens til han eller hun faldt i afmagt, stenene er nemlig store og tunge. Så tunge var de sten, man her til lands brugte som strafferedskab, åbenbart ikke. Noget andet er, at de ganske sikkert følte tunge af de kvinder, der enten for indbyrdes kivagtighed eller for løsagtiges æreskænden af godtfolk, pustende og stønnende under vægten både af stenene og skammen måtte slæbe sig hen ad byens gader, ombruset af latter og spot.

H. K. Kristensen.

Kilder: Gunnel Hedberg: En skamprocession, Rig. 1971, s. 89-91. Riber-ret § 27 efter Kolderup-Rosenvinge. Gl. da. love V, øvrige da. lov citater efter Danmarks Riges Breve, 2. rk. II, 118-46. Kinch: Ribe I, 628f.

DA JENS HANSEN I SKONAGER MÅTTE KØBE KONGENS FRED

I den blodrige renæssancetid med dens stærke levelyst, megen drikkeri og alt for frit løb for utæmmede lidenskaber, måtte man jævnlig leve livet farligt. Kården sad løs i skeden hos adelsmændene, når det stærke øl tøm-